

**Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин алдындагы Архитектура,
курулуш жана турак-жай- коммуналдык чарба мамлекеттик агентствосу**

«БЕКТЕМИН»

Кыргыз Республикасынын Министрлер
Кабинетинин алдындагы Архитектура,
курулуш жана турак-жай- коммуналдык
чарба мамлекеттик агентствосунун
директору

Н.К. Орунтаев

“ _____ ” _____ 2024 - жыл

**«Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды
чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзам
долбооруна
ЖӨНГӨ САЛУУЧУ ТААСИРИН ТАЛДОО**

Бишкек – 2024-жыл

Иштеп чыгуу үчүн негиздер:

«Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2022-жылдын 4-апрелиндеги 169-р сандуу буйругуна ылайык иштелип чыккан.

ЖСТТ өткөрүүнүн мөөнөтү:

Башталышы: 2024-жылдын 15-январы.

Аягы: 2024-жылдын 15 февралы.

Жумушчу топ:

Жумушчу топтун жетекчиси

Мамкурулуштун директорунун биринчи орун басары
Джантелиев С.Э.

Жумушчу топтун мүчөлөрү:

Ичүүчү суу менен камсыздоону жана саркынды сууларды чыгарууну өнүктүрүү Департаментинин директору (ИСКЖССЧӨД)

Маматалиев Н.П.

Мамкурулуштун Укуктук камсыздоо

бөлүмүнүн башчысы

Берембаева М.Т.

Ичүүчү суу менен камсыздоону жана саркынды сууларды чыгарууну өнүктүрүү Департаментинин жетектөөчү адиси

Жаанбаев К.А.

Ичүүчү суу менен камсыздоону жана саркынды сууларды чыгарууну өнүктүрүү Департаментинин жетектөөчү адиси

Жумадылов А.К.

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин Суу жана жер ресурстары башкармалыгынын суу ресурстары боюнча бөлүмүнүн башчысы

Жунушева Г.Ш.

КР Саламаттыкты сактоо министрлигинин Оорулардын алдын алуу жана санитардык эпидемиологиялык көзөмөл департаментинин (ОААЖСЭКД) жалпы гигиена боюнча врачы

Сарыева Г.А.

«Маркетинг-Сервис» жоопкерчилиги чектелген коомунун юристи

Долгих Е.А.

«Суу жана санитария боюнча Кыргыз Альянсы»
юримдикалык жактардын бирикмесинин төрайымы
Чойтонбаева А.М.

Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү
банкынын реформаларды колдоо тобунун эксперти
Исмаилов И.С.

Ужук маселелери боюнча эксперт
Байсаков Б.А.

Жооптуу жактардын байланыш телефондору:
Жаанбаев К.А. – Ичүүчү суу менен камсыздоону жана
саркынды сууларды чыгарууну өнүктүрүү Департаментинин
жетектөөчү адиси
тел. 0555 44-72-89; e-mail: kutchubai.Jaanbaev@mail.ru

I. Жөнгө салууну өзгөртүү үчүн көйгөйлөр жана негиздер	5
1. Көйгөйлөрдү сүрөттөп жазуу	5
2. Табылган көйгөйлөрдүн масштабы	6
3. Жөнгө салууну өзгөртүү үчүн негиздер	8
4. Эл аралык тажрыйба	9
II. Сунушталган жөнгө салууну сүрөттөө	10
5. Мамлекеттик жөнгө салуунун максаты	10
5.1. Жөнгө салуунун максаты	10
5.2. Прогресси баалоонун көрсөткүчтөрү	12
6. Сунушталган жөнгө салуу	13
7. Божомолдуу социалдык жана экономикалык тобокелчиликтер	14
7.1. Күтүлгөн жыйынтыктар (жөнгө салуу максатынын жетишкендиктер деңгээли)	
күнгө	14
7. Экономикага, социалдык секторго жана экологияга карата күтүлгөн натыйжалар: ...	14
7.3. Кызыкдар тараптардын негизги топторуна – жөнгө салуунун адресаттарына	
күтүлгөн таасирлер:	16
8. Чыгымдарды жана пайдаларды баалоо	17
9. Ишке ашкан тобокелчиликтерди баалоо	17
10. Атаандаштыкка болгон таасирлерди баалоо	18
11. Кызыкдар тараптардын пикирлери	18
12. Сунушталган жөнгө салууну тандоонун негиздери	19
Укук-ченемдик актынын долбоорун иштеп чыгуу тууралуу билдирүү	19
Сунуштар жана жооптордун реестри	23
1-тиркеме. ЖСТТ жолугушууда коомдук уюмдардын жолугушуусу жөнүндө отчет	24

I. Жөнгө салууну өзгөртүү үчүн көйгөйлөр жана негиздер

1. Көйгөйлөрдү сүрөттөө

“Ичүүчү суу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы кабыл алынгандан тарта жетиштүү көп убакыт өттү, андан бери биздин өлкөбүздө ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында олуттуу өзгөрүүлөр болду. Иштеп жаткан мыйзамдын көптөгөн нормалары актуалдуулугун жоготту жана колдонулбай калды. Иштеп жаткан мыйзам айылдарды ичүүчү суу менен камсыздоого багытталгандыктан, айыл жерлеринде гана эмес, шаарларды да ичүүчү суу менен камсыздоого ылайык келген, ошондой эле саркынды сууларды чыгарууга байланышкан ар тараптуу мыйзам бүгүнкү күндө учурдун талабы болууда.

Жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары жана ичүүчү суу менен камсыздоочулар ортосунда, ичүүчү суу менен камсыздоо боюнча милдеттенмелер бөлүгүндө карама-каршылыктар бар. Ошондой эле, Кыргыз Республикасынын административдик жана кылмыш мыйзамдарында карама-каршылыктар орун алган.

Мыйзам негизинен ичүүчү суу менен туруктуу камсыздоону милдеттендирет, ошол эле учурда аймактардагы гидрогеологиялык жана климаттык шарттарга байланыштуу ал милдетти аткаруу мүмкүн болбой калат. Милдеттенменин аталган талаптары бузулган учурда, керектөөчүлөрдүн материалдык жоготууларын ордуна келтирүүгө суу менен камсыздоочулардын милдеттери каралган.

Иштеп жаткан мыйзам ичүүчү суу менен камсыздоочуларга бир катар милдеттерди коюп, ошол эле учурда суу менен камсыздоочулар тарабынан алар алган милдеттенмелердин аткаруу мүмкүнчүлүгүн камсыздаган нормаларды камтыган эмес. Тарифтерди бекитүү жергиликтүү кеңештерге берилген, алар эч кандай эсептөөлөрдү жүргүзбөстөн, негизи жок эле, керек болсо суу менен камсыздоочуларды банкротко алып барган тарифтерди бекитип беришет. Ошого байланыштуу, операторлор өлкөбүздүн бардык аймактарында сууну жеткирүүгө жана өндүрүшкө кеткен чыгымдардан төмөн тарифтерди колдонушууда. Ошол эле учурда суу менен камсыздоочулардын чыгымдары жергиликтүү бийликтер тарабынан да, республикалык бюджет тарабынан да компенсацияланбайт. Бул суу менен камсыздоочулардын экономикалык туруктуулугун камсыздаган нормалардын жоктугу менен байланыштуу.

Иштеп жаткан мыйзам ичүүчү суу менен камсыздоо секторуна жеке капиталдын кириши үчүн жана мамлекеттик-жеке менчик өнөктөштүгүнүн өнүгүү механизмдерине тоскоолдук түзүүдө. Ичүүчү сууга байланышкан мыйзамдардын жеке инвестицияларга жана жеке капиталды кайтаруунун экономикалык механизмдерине кепилдик берген нормалары жок.

Ичүүчү суу менен камсыздоочу субъекттердин арасында келишимдик мамилелер жетиштүү түрдө көрсөтүлгөн эмес. Ичүүчү суу менен камсыздоо секторунун субъекттеринин милдеттеринин так чектери белгиленген эмес.

Өлкөдө саркынды сууларды чыгаруу жана агынды сууларды коёберип жиберүүгө байланышкан мамилелерди эсепке алган мыйзам актылары кабыл алынган эмес.

Айыл аймактарынын көпчүлүк бөлүктөрүндө тарифтер Ичүүчү сууну керектөөчүлөрдүн айылдык коомдук бирикмелери (мындан ары – ИСКАКБ) тарабынан иштелип чыгып, жергиликтүү кеңештер тарабынан эсептик өз наркынан төмөн бекитилет, жана ал кызматтын экономикалык стабилдүүлүгү же кызмат көрсөтүүнүн сапатын камсыздоо эске алынбастан, жергиликтүү кеңештердин депутаттарынын субъективдүү кызыкчылыктарын эске алуу менен ишке ашырылат.

Ичүүчү сууга тарифтер айрыкча айыл жерлеринде жергиликтүү кеңештер тарабынан эсептик өз наркынан төмөн бекитилгендигине байланыштуу, көпчүлүк ИСКАКБ өз чыгымдарын жаба алышпайт жана суу түтүктөрүн, суу курулмаларын оңдоого мүмкүнчүлүктөрү жок. Ошого байланыштуу, алардын көпчүлүгү ишке кирүү мөөнөтүнөн

эрте эле иштебей калышат жана пайдаланууга мүмкүн болбой калат. Ошол эле маалда, тарифтердин структурасында кызматтардын бааларын эсептөөдө бардык айылдарда амортизацияга бөлүнгөн эсептер камтылган эмес.

Бүгүнкү күндө, жалпы өлкө боюнча жаңы суу түтүктөрүнүн курулмаларын 67 айылда куруу зарыл, 595 айылда оңдоо-калыбына келтирүү иштерин жүргүзүш керек. Кыргыз Республикасында 453 айыл өкмөтүнүн 16 пайызы гана финансылык жактан өзүн-өзү камсыздай алат жана өнүгүү үчүн жетиштүү кирешелери бар. Ал эми калгандары – 84 пайыз айыл өкмөттөрү дотацияда олтурушат.

Акыркы жылдары өткөрүлгөн интенсивдүү иш-чараларга карабастан, калкты ичүүчү суу менен камсыз кылуу боюнча маселелер ичүүчү суу ташуучуларды жетиштүү финансылык камсыздоонун жетишпегендиги жана колдонуучуларды ичүүчү суу менен камсыздоо боюнча чарбалык-суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу субъектилеринин кызмат көрсөтүүлөрүнө бааларды (тарифтерди) аныктоо тартибин көрсөткөн укук-ченемдик актылардын жоктугунан чечилбей келүүдө.

2. Табылган көйгөйлөрдүн масштабы

Кыргыз Республикасынын суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу чарбасынын негизги объектери өткөн кылымдын 60-90-жылдары курулган, ондогон километр түйүндөрдү жана суу түтүктөрүн толук алмаштыруу же реконструкциялоо талап кылынат. Аларды капиталдык оңдоодон өткөрүүгө жана модернизациялоого каражаттын жоктугу калктуу пункттарды ичүүчү суу менен туруктуу камсыздоонун бузулушуна алып келиши мүмкүн, ал эми анын сапаты адам үчүн коопсуздук критерийлеринин санитардык-гигиеналык талаптарына жооп бербей калат.

Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторунун негизги көйгөйлөрү:

- 1) инфраструктуранын канаатандырарлык эмес техникалык абалы;
- 2) ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучулардын финансылык-экономикалык тескери абалы;
- 3) ичүүчү суунун сапатына көзөмөлдүн жоктугу;
- 4) жетишсиз техникалык тейлөө;
- 5) квалификациялуу адистердин жоктугу жана кадрлардын турбагандыгы.

Кыргыз Республикасында суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу чарбасынын кызматкерлерине татыктуу айлык акысын төлөп берүү мүмкүнчүлүгү жок, финансылык каражаттын жетишпегендиги, айлык акыларынын төмөндүгү, мына ушундай себептерге байланыштуу жогорку квалификациядагы адистердин ишти таштап кетиши уланууда.

Учурдагы абалдын негизги себептеринин бири, өлкөнүн борборлошкон чарбалык-ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруунун көптөгөн системаларын канаатандырарлыксыз техникалык абалы жана аларды тейлөө болуп саналат, бул өлкөбүздүн туруктуу өнүгүүсүнүн талаптарына, өзгөчө айыл жерлеринде калктын ден-соолугун сактоо жана бекемдөөгө жооп бербейт, жана жашоочулардын негиздүү нараазычылыктарын пайда кылат.

Суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасынын канаатандырарлыксыз техникалык абалы, өз кезегинде, ичүүчү суу менен камсыз кылган жана саркынды сууларды чыгаруу ишканаларындагы жогору салык салынган шарттарда суу менен камсыздоо, саркынды сууларды чыгаруу жана санитария системаларынын жаңы курулуштарын куруу жана реабилитациялоого финансылык каражаттардын жетишсиздиги менен байланышкан.

Ичүүчү суу менен камсыз кылган жана саркынды сууларды чыгаруу ишканаларынын ишмердүүлүгүнүн анализи, финансылык каражаттардын чектелиши, жиберилген суунун өз наркын актабаган төмөн тарифтер жана жогоруда көрсөтүлгөн төлөмдөргө салыктын оордугунан, ичүүчү суу менен камсыздоочулар (суу канал ишканалары, ИСКАКБ) ичүүчү

суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системаларын тиешелүү түрдө кармоого жана иштетүүгө, ошондой эле донорлор тарабынан сарпталган инвестициялар боюнча насыя төлөмдөрүн төлөө үчүн жетиштүү финансылык потенциалдары жок.

Ичүүчү суу жана саркынды сууларды чыгарууга жогору чыгымдар менен төмөн тарифтер суу менен камсыздоочу жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканаларын жыл сайын чыгашаларга алып келүүдө. Ичүүчү сууга болгон тарифтер калкты ичүүчү суу менен сапаттуу жана убагында камсыздоо боюнча суу менен камсыздоо ишканаларынын абалын жакшыртуу үчүн экономикалык механизм болуп саналат.

Азыркы учурда өлкө бюджетинин жетишсиздигинен ичүүчү суу менен камсыздоо системасын толук реконструкциялоо мүмкүнчүлүгү жок, жана ошого байланыштуу, эл аралык уюмдар менен келишимдерге ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, эл аралык уюмдар бөлгөн каражаттардын эсеби менен ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасын реконструкциялоо өткөрүлүүдө, ошол эле учурда республикалык бюджеттен биргеликте каржылоо кезектеги финансылык жылга каржылоонун жалпы көлөмүнөн 20-25% пайызын гана түзөт. Бирок, ичүүчү суу менен камсыздоо системасын мындан ары тейлөө толугу менен ИСКАКБ жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдарына жүктөлгөн, өз кезегинде, бекитилген тарифтер эсептик өз наркынан төмөн болгондугунан ЖӨӨБ органдары жана ИСКАКБ жогоруда белгиленген көйгөйлөрдү толук чечүүгө абалдары чак.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистикалык комитеттин маалыматтарына ылайык (мындан ары УСК), ичүүчү суунун коопсуз булактарын колдонууга калктын 8,9 пайызынын мүмкүнчүлүктөрү жок, алар ден-соолук үчүн коркунуч келтирген суу көлмөлөрүнүн сууларын пайдаланышат. 9 пайыздын тегерегиндеги калк ичүүчү суунун булагы катары арыктардагы сууну жана булактарды колдонушат.

УСКнин маалыматына ылайык, калктын 29,1 пайызы борборлоштурулган суу түтүктөрү түйүндөрүнөн сууну пайдаланышат, 55,4 пайызы - суу түтүктөрү колонкаларынан, 6,6 пайызы - кудуктардан, 2,3 пайызы – булактардан, 6,6 пайызы – арыктардагы суудан пайдаланышат. Ичүүчү сууну топтоо (60 пайыз үй-бүлөдө) аялдар тарабынан, 14 пайызга чейин бул ишке үй-бүлө балдарды колдонот. Ошол эле учурда 44.7 пайыз үй-бүлө чарбасынан 100 метрге чейинки аралыкта жайгашкан суудан пайдаланышат, чарбадан 100 метрден ашык аралыкта жайгашкан суулардан 55,3 пайыз үй-чарбасы барлар колдонушат. Жалпысынан өлкөдө үй-бүлөлүк фондунун жалпы аянтынан суу түтүктөрү менен камсыз болгондордун 36 пайызы гана камсыздалган.

УСКтин маалыматына караганда, борборлоштурулган саркынды сууларды чыгаруу түйүндөрүнүн саны 96 бирдик, анын ичинде шаарларда – 53, айылдарда 43 бирдик.

Алыскы шаарларда жана райондордун борборлорунда саркынды сууларды чыгаруу системаларына кирүү жыл сайын иштеп жаткан инфраструктуранын деградациялануусунан кыскарууда. 2013-жылы канализациялык түйүндөрдүн саны 117 бирдикти түзсө, 2017-жылдын жыйынтыгы менен алар 21 бирдикке кыскарды.

Борборлоштурулган саркынды сууларды чыгаруу системасынын объектилеринин жана системаларынын абалы чечилбеген көйгөй бойдон калууда, алар менен статистика боюнча өлкөнүн калкынын 29,1 пайызы гана камсыздалган. Шаарлар үчүн бул көрсөткүч 64,1 пайызды түзсө, аймактарда болсо, ал 10 пайыздан да ашпайт. Кээ бир калктуу пункттарда учурда иштеп жаткан саркынды сууларды чыгаруучу системалар бар, бирок, аларды иштетүү мөөнөтүнөн өтүп кеткендиги жана капиталдык каражаттардын жетишсиздигинен, аларга реабилитациялоо жумуштары же жаңы куруу талап кылынган абалда.

Саркынды сууларды чыгаруу системалары менен камсыз кылуу айыл жерлеринде шаарларга караганда факты менен 9 жолу аз. Ошол эле учурда айыл жерлериндеги турак жай жана коомдук имараттардын 3 пайызы гана саркынды сууларды чыгаруу системаларына кошулган – булар мектептер, медициналык борборлор жана 7 пайыздын тегерегиндеги турак жай фонду борборлоштурулган саркынды сууларды чыгаруу

системасы менен жабдылган. Турак жай фондунун саркынды сууларды чыгаруу жабдуулары 2017-жылдын жыйынтыгы менен турак жай фондунун жалпы аянтынын 27,1 пайызын, а калктын жалпы санынан саркынды сууларды чыгаруу системасына туруктуу туташкан калктын үлүшү 31,3 пайызды түздү. Көпчүлүк айылдарда борборлоштурулган саркынды сууларды чыгаруу системасы системалары жок.

Жыйынтыгында, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторундагы көйгөйлөр экономика, социалдык сектор, калктын ден-соолугу жана экология сыяктуу кеңири тармактарына да таасир этет.

3. Жөнгө салууну өзгөртүү үчүн негиздер

Мамлекеттик жөнгө салуу керектигине ылайык негизги себептер болуп, төмөндөгүлөр саналат:

- Кыргыз Республикасынын суу коопсуздугун камсыздоо;
- климаттын өзгөрүшүнө таасир эткен айлана-чөйрөнүн булганышын жана агын суулардын зыяндуулугун төмөндөтүү;
- жеке менчик кызмат көрсөтүүчүлөр рыногун өнүктүрүү;
- тапшыруучулардын экономикалык туруктуулугу үчүн шарттарды түзүү;

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин, 2-пунктуна ылайык: «Жер жана табигый ресурстар Кыргыз Республикасынын элинин жашоосунун жана ишмердүүлүгүнүн негизи катары колдонулат; бирдиктүү экологиялык системаны жана туруктуу өнүгүүнү сактоо үчүн алар мамлекеттин өзгөчө коргоосунда жана көзөмөлүндө болот».

Кыргыз Республикасынын «Коомдук саламаттыкты сактоо жөнүндө» мыйзамындагы 10-беренеге ылайык: «Суу объектилери эпидемиологиялык, радиациялык жана физико-химиялык мааниде коопсуз болушу шарт, жана Кыргыз Республикасынын мыйзам актыларында коюлган тартипте бекитилген башка укук-ченемдик актылардагы техникалык регламенттин талаптарына ылайык келиши зарыл».

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасындагы табигый монополия жөнүндө» мыйзамындагы 4-беренеге ылайык:

«Табигый монополиянын субъектерин мамлекеттик жөнгө салууну ишке ашырууда негизги принциптер болуп төмөндөгүлөр саналат:

1) керектөөчүлөр үчүн тиешелүү деңгээлдеги алардын сапаты жана көрсөтүлгөн кызматтардын жеткиликтүүлүгүн камсыздаган керектөөчүлөрдүн жана табигый монополиянын субъектеринин кызыкчылыктарынын балансын сактоо, табигый монополиянын субъектеринин өнүгүшү жана эффективдүү иштеп кетүү;

2) атаандаштыктын өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүүнүн эсебинен андан ары табигый монополиянын тармактарын кыскартууга багытталган жөнгө салуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу;

3) тармактык өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен табигый монополиянын субъектеринде жумшак баа боюнча (тарифтик) жөнгө салууну колдонуу, алардын ишмердүүлүгүнүн масштабдары, рыноктук конъюнктура, орто мөөнөттүү (узак мөөнөттүү) макроэкономикалык жана тармактык божомолдор, ошондой эле ошол субъектердин баа боюнча (тарифтик) жөнгө салуунун чаралары;

4) тийиштүү ички рыноктун анализинин негизинде, ал рынок табигый монополиянын абалында экендиги такталган болсо, мамлекеттик жөнгө салууну киргизүү учурлары;

5) кабыл алынган чечимдердин көз карандысыздыгы, ишин улантуучулук, ачыктык, объективдүүлүк жана айкындуулугун камсыздаган табигый монополиянын субъектилеринин ишмердүүлүгүн жөнгө салуу процедураларын колдонуу;

б) табигый монополиянын тармактарына тиешелүү кызмат көрсөтүү рыногуна кирүү тоскоолдуктарын төмөндөтүү, анын ичинде кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн камсыздоо жолу менен;

7) табигый монополия тармагындагы кызмат көрсөтүүлөргө коюлган баалардын (тарифтердин) ылайыктуулугун камсыздоо;

8) табигый монополиянын субъектилерине чыгымдарды кыскартуунун пайдалуулугуна, жаңы технологияларды киргизүүгө, инвестицияларды колдонуунун эффективдүүлүгүнө экономикалык шарттарды түзүү;

9) экономикалык жактан негиздүү болгон кирешелерди алуу;

10) көрсөтүлгөн кызматтардын ишеничтүүлүгүн жана сапатын эсепке алуу менен табигый монополиянын субъектилеринин кызматтарына тарифтерди (бааларды) түзүү;

11) энергоэффективдүүлүк жана экологиялык аспекти боюнча чараларды ишке ашыруу;

12) керектөөчүлөрдүн кызыкчылыктарын коргоо, анын ичинде, жөнгө салуу кызмат көрсөтүүлөрүнө тарифтерди (бааларды) колдонуу менен байланышкан табигый монополиянын субъектеринин түрдүү тартип бузууларынан баштап;

13) табигый монополиянын субъектилери, мамлекеттик жөнгө салуу колдонулган керектөөчүлөр менен ошондой кызмат көрсөтүүлөр учураганда кызмат көрсөтүүлөр тууралу келишимдерди түзүүнүн милдеттүүлүгү;

14) табигый монополиянын конкреттүү субъектисине жөнгө салуунун багытталышы.».

Азыркы учурда жогоруда көрсөтүлгөн принциптер сакталбайт, ал болсо ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторун өкүнүчтүү абалга алып келди.

Эгерде баарын ушундай абалда калтырсак, анда ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасынын 20 пайызын жакынкы 10 жылда жоготуп алабыз. Көптөгөн ичүүчү суу менен камсыздаган жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканалар жумушчуларынан ажырайт жана банкротко учурагандыгына байланыштуу жабылышат.

Ишканалардын банкротко учураганы жумушсуздуктун деңгээлин жогорулатат жана мамлекеттин социалдык жүгүнүн өсүшүнө алып келет.

Булардын бардыгы ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу инфраструктурасын реконструкциялоо жана оңдоого, ошондой эле ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканалардын чыгымдарын жабууга кеткен чыгашалардын жыл өткөн сайын өсүшүнө алып келет.

4. Эл аралык тажрыйба

Орусия Федерациясынын укук-ченемдик негиздерин төмөндөгүлөр түзөт: Орусия Федерациясынын Конституциясы, Административдик тартип бузуулар жөнүндө Орусия Федерациясынын Кодекси, 2011-жылдын 7-декабрындагы №416-ФЗ сандуу «Суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу жөнүндө», «Калктын санитардык-эпидемиологиялык сак-саламаттыгы жөнүндө» Федералдык мыйзамдар, ошондой эле суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагындагы коомдук мамилелерди жөнгө салган федералдык мыйзамдар жана укук-ченемдик актылар.

№416-ФЗ Федералдык мыйзамынын негизги милдеттери суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгарууну туруктуу жана сапаттуу камсыздоо, сууну үнөмдөп колдонуу жолу менен энергетикалык эффективдүүлүктү жогорулатуу, ошондой эле, агып чыккан сууларды тазалоонун сапатын жогорулатуу жолу менен суу объекттерине тескери таасирлерди азайтуу аркылуу калктын саламаттыгын коргоо жана жашоо сапатын жогорулатуу болуп саналат.

№416-ФЗ Федералдык мыйзамы суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында мамлекеттик саясатты декларациялоо менен, суу тармагына инвестицияларды эффективдүү тартууга багытталган жана инвестицияларды тартуу жаатында төмөндөгү негизги максаттарга жетишүүнү камтууга багытталышы керек:

– суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагына инвестицияларды тартуу үчүн шарттарды түзүү, жеке инвестицияларды кайтаруу кепилдигин камсыздоо;

– суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында ишкердик ишмердүүлүктү ишке ашыруу үчүн стабилдүү жана дискриминацияланбаган шарттарды камсыздоо.

Азыркы мезгилде көптөгөн өлкөлөрдө суу менен камсыздоо коомдук сектор тарабынан башкарылат, же болбосо, мамлекеттик же муниципалдык ишканалар аркылуу, мисалга, АКШда коомдук сектор тарабынан 85 пайыз, жеке менчик – 15 пайыз, ал эми Европалык Кеңешке кирген өлкөлөрдө жеке менчик сектор тарабынан болгону 20 пайызы башкарылат. Ошентип, так белгилеп кетсек, экономикалык жактан өнүккөн өлкөлөрдө суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу чарбаларынынын курулумаларында эффективдүү иштеп жаткан жеке менчик компаниялар менен биргеликте ишке ашырып жаткан коомдук менчикте негизделген структуралар ийгиликтүү иштерин улантып жатышат.

№416-ФЗ Федералдык мыйзамы Орусия Федерациясында суу менен камсыз кылуу жана саркынды сууларды чыгарууну камсыздоо боюнча эрежелерди иштеп чыгат, талаптарды бекитет. Аталган укук-ченемдик акт агын суулардын канализацияга бурушун ишке ашырган ишканаларга маанилүү талаптарды коёт.

Суу менен камсыз кылуу жана саркынды сууларды чыгаруу жарандык-укуктук табиятка ээ бир катар келишимдерди түзүү аркылуу жөнгө салынат.

Суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында тарифтерди мамлекеттик жөнгө салуунун укуктук негиздери №416-ФЗ Федералдык мыйзамында суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагындагы жана суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында тарифтерди жөнгө салуу эрежелерине, ошондой эле суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында тарифтерди жөнгө салуу эсептери боюнча усулдук көрсөтмөлөрдүн баа түзүү негиздерине ылайык ишке ашырылат.

II. Сунушталган жөнгө салуунун сүрөттөлүшү

5. Мамлекеттик жөнгө салуунун максаты

5.1. Жөнгө салуунун максаты

Мамлекеттик жөнгө салуунун максаты суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын нормаларын өркүндөтүү, жергиликтүү өзүн-өзү башкаруунун аткаруу жана өкүлчүлүк органдарынын, мамлекеттик жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдарынын укуктарын чектөөгө тиешелүү, жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу жөнүндөгү мыйзамдардагы коллизияларды четтетүү, кемчиликтерди толуктоо болуп саналат.

Жөнгө салуунун милдеттери болуп төмөндөгүлөр саналат:

- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгарууга адам укуктарын ишке ашыруу максатындагы кызматтарды жалпы тартууну камсыздоо;
- арыктан аккан сууларды тазалоонун сапатын жогорулатуу жана суу объектилерине тескери таасирлерди төмөндөтүү жолу менен адамдын саламаттыгын коргоону, айлана-чөйрөнү коргоону камсыздоо;
- суу ресурстарын рационалдуу пайдаланууну камсыздоо;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруунун эффективдүү, ыкчам, туруктуу, жеткиликтүү, ишенимдүү жана коопсуз кызматтарын сунуштоо;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгарууда сунушталган кызматтардын сапатын жана эффективдүүлүгүн жогорулатуу;

- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарын сунуштоодо жарандык коомдун жана жеке менчик сектордун ролун жылдыруу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторуна мамлекеттик жана жеке менчик инвестицияларды стимулдаштыруу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгарууну өркүндөтүү үчүн жагымдуу экономикалык чөйрөнү жайгаштыруу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруунун туруктуулугунун мамлекеттик кепилдигин орнотуу;
- сууну үнөмдүү пайдаланууну камсыздоо жана стимулдаштыруу.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 12-июнундагы № 330 токтому менен бекитилген, 2026-жылга чейин Кыргыз Республикасынын калктуу конуштарын ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасын өнүктүрүү Программасына ылайык, калкты борборлоштурулган ичүүчү сапаттуу суу менен туруктуу камсыздоо калктын жакырчылык деңгээлин төмөндөтүүнүн манилүү факторлорунун бири, алардын саламаттыгынын кепилдиги, алардын жыргалчылыгынын негиздеринин бири жана элдердин жашоо узактыгын көбөйтүү, эмгек рыногун кеңейтүү үчүн шарттарды түзүү болуп саналат.

Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторун тездикте реформалоо керек жана сектордун өнүгүшү үчүн шарттарды жана стимулду түзүү зарыл. Андан сырткары, Миң жылдык өнүгүү максаттарынын (МЖӨМ) алкагында планетаны «айыктыруу» жана адамзатты жакырчылыктан куткаруу боюнча Кыргыз Республикасынын эл аралык милдеттенмелери: 6-максат «Бардыгы үчүн суу ресурстарын жана санитарияны рационалдуу колдонуу жана бар болушун камсыздоо» төмөндөгү тапшырмаларды аткарууга чечимдерди талап кылат:

– 6.1 2030-жылга бардыгы үчүн коопсуз жана кымбат эмес ичүүчү суунун жалпы жана тең укуктуу жеткиликтүүлүгүн камсыздоо керек;

– 6.2 2030-жылы аялдардын жана кыздардын жана калктын аялуу катмарындагылардын муктаждыктарына өзгөчө көңүл буруу менен ачык дефекацияны аягына чейин жок кылып, тийиштүү санитардык-гигиеналык каражаттарга жалпы жана тең укуктуу жеткиликтүүлүктү камсыздоо;

– 6.3 2030-жылга дүйнө жүзүндө арык сууларын коопсуз кайталап колдонуу жана тазаланбаган арык сууларынын өлчөмүн эки эсе кыскартуу жана рециркуляциянын масштабдарын кыйла көбөйтүү, коркунучтуу химиялык заттар менен материалдарды чыгарууну минимумга түшүрүү жана таштандыларды жок кылуу, булганууну азайтуу менен суунун сапатын жогорулатуу;

– 6.4 2030-жылга бардык секторлордо суу пайдалануунун эффективдүүлүгүн кыйла жогорулатуу жана суу тартыштыгынан азап чеккен адамдардын санын өзгөчө кыскартуу, суу тартыштыгы көйгөйлөрүн чечүү үчүн туруктуу суу топтоо жана тузсуз сууну берүүнү камсыздоо;

– 6.5 2030-жылга бардык деңгээлдерде суу ресурстарын комплекстүү башкарууну, анын ичинде керек болгон учурларда трансчекара кызматташтыгынын негизинде камсыздоо;

– 6.a 2030-жылга суу менен камсыз кылуу жана санитария тармагында, агын сууларды топтоо, сууларды тузсуздандыруу, сууну колдонуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу, агын сууларды тазалоо жана кайрадан колдонуу, рециркуляция технологияларын колдонууну камтуу менен ишмердүүлүктү жана программаларды ишке ашыруу менен өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдүн потенциалын бекемдөө ишинде эл аралык кызматташтыкты жана колдоону кеңейтүү;

– 6.b суу чарбасын жана санитарияны жакшыртууда жергиликтүү коомдордун катышуусун колдоо жана бекемдөө.

5.2. Өнүгүүнү баалоонун көрсөткүчтөрү

Өнүгүүнү баалоонун көрсөткүчүнүн аталышы	Максаттуу көрсөткүчтөр	Жетишүү мөөнөтү
2030-жылга жалпыга коопсуз жана кымбат эмес ичүүчү сууга жалпы жана тең укуктуу жеткиликтүүлүк	Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасын реконструкциялоо жана куруу	2030-жыл
2030-жылы аялдардын жана кыздардын жана ошондой эле калктын аялуу катмарындагылардын муктаждыктарына өзгөчө көңүл буруу менен ачык дефекацияны аягына чейин жок кылып, тийиштүү санитардык-гигиеналык каражаттарга жалпы жана тең укуктуу жеткиликтүүлүктү камсыздоо	Аялдар жана кыздардын жана аялуу катмардагы адамдардын ичүүчү сууга болгон муктаждыктарын канаатандыруу мүмкүнчүлүгүн 100 пайызга камсыз кылуу	2030-жыл
2030-жылга дүйнө жүзүндө арык сууларын коопсуз кайталап колдонуу жана тазаланбаган арык сууларынын өлчөмүн эки эсе кыскартуу жана рециркуляциянын масштабдарын кыйла көбөйтүү, коркунучтуу химиялык заттар менен материалдарды чыгарууну минимумга түшүрүү жана таштандыларды жок кылуу, булганууну азайтуу менен суунун сапатын жогорулатуу	Көзөмөл механизмдин киргизүү, коркунучтуу химиялык заттардын жана материалдардын таштандыларын жөнгө салуу жана зыянсыздандыруу, тазаланбаган агын суулардын үлүшүн эки эсе кыскартуу жана рециркуляциянын масштабдарын жана дүйнө жүзүндө агын сууларды коопсуз кайрадан колдонууну кыйла көбөйтүү	2026-жыл
2030-жылга бардык секторлордо суу пайдалануунун эффективдүүлүгүн кыйла жогорулатуу жана суу тартыштыгынан азап чеккен адамдардын санын өзгөчө кыскартуу, суу тартыштыгы көйгөйлөрүн чечүү үчүн туруктуу суу топтоо жана тузсуз сууну берүүнү камсыздоо	Экономикалык абалдын жакшырганынын жана эсептөө приборлорун киргизилгендигинин эсебинен сууну пайдалануунун эффективдүүлүгү жогорулайт	2024-жыл
2030-жылга бардык деңгээлдерде суу ресурстарын комплекстүү башкарууну, анын ичинде керек болгон учурларда чекара аралык кызматташтыгынын негизинде	Кыргыз Республикасынын «Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу жөнүндө» ошондой эле Кыргыз Республикасынын Суу кодексинин долбоорун	2024-жыл

камсыздоо	кабыл алуу	
2030-жылы ишмердүүлүктү жана программаларды ишке ашыруу менен өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдүн потенциалын бекемдөө ишинде эл аралык кызматташтыкты жана колдоону кеңейтүү	Мамкурулуш эл аралык уюмдар жана өлкөлөр менен эл аралык кызматташтыкты кеңейтүү жана кыргыз Республикасынын потенциалын бекемдөө ишинде суу менен камсыз кылуу жана санитария тармагында, үстүңкү агын сууларды топтоо, сууларды тузсуздандыруу, сууну колдонуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу, агын сууларды тазалоо жана кайрадан колдонуу, рециркуляция технологияларын колдонууда ишти күчөтөт	2026-жыл
Суу чарбасын жана санитарияны жакшыртууда жергиликтүү коомдордун катышуусун колдоо жана бекемдөө	Мамкурулуш суу чарбаларын жана санитарияны жакшыртуу маселелери боюнча ичүүчү суу менен камсыздоочу жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканалардын адистерин окутуу жана коомчулукту маалымдандыруу программасын баштайт	2024-жыл

6. Сунушталган жөнгө салуу

Кыргыз Республикасынын «Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу жөнүндө» мыйзамы түрүндө укук-ченемдик актыны кабыл алуу сунушталат.

Жөнгө салуунун ыкмалары:

Мыйзам Кыргыз Республикасынын аймагында ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагындагы мамилелерди жөнгө салат.

Мыйзамдын таасири төмөндөгүлөргө колдонулат:

-Кыргыз Республикасынын калктуу пункттарын борборлоштурулган ичүүчү суу менен камсыздоочу же борборлоштурулбаган ичүүчү суу менен камсыздоочу, суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматын көрсөтүүчү атайын адистештирилген уюмдарга;

-ичүүчү суунун сапатын, булактардын абалын, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системаларын жөнгө салуу, текшерүү жана көзөмөл жүргүзгөн мамлекеттик органдарына жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдарына;

-ошондой эле суу бургучтар боюнча кызматтарга жана ичүүчү сууну колдонуучуларга.

Жөнгө салуу таасирлери:

Мыйзам долбоорунун кабыл алынышы төмөндөгүлөргө жол ачат:

- эсептөө приборлорун орнотуу аркылуу үнөмсүз колдонууга жол берилбестен суу ресурстарын эффективдүү колдонууга;

- экономикалык жактан негизделген тариф деңгээлин түзүүгө;

- ичүүчү суу менен камсыздаган жана саркынды сууларды чыгарган стратегиялык

объекттерди сактоо үчүн шарттарды түзүүгө;

- ичүүчү суунун сапатын жана көрсөтүлгөн кызматтардын сапатын жогорулатууга;

- тарифтерди бекитүүдө жергиликтүү кеңештин депутаттарынын жоопкерчилигин жогорулатууга;

- жергиликтүү кеңештин депутаттары тарабынан саясатташтырылган тарифтерди кабыл алуу практикасын колдонууну жокко чыгарууга;

- чарбалык-ичүүчү суу менен камсыздоо үчүн берилген, колдонуучуларды ичүүчү суу менен камсыздоо боюнча кызматтардын (тарифтердин) баасын аныктоонун бирдиктүү тартибин коюуга;

- ичүүчү суу менен камсыздоочу ишкерлер үчүн банкротко алып келүүчү тобокелчиликтерди четтетүүгө;

- ичүүчү суу менен камсыздоо системасында суунун дебитин көбөйтүүгө;

- коммерциялык жоготууларды төмөндөтүүгө;

- тармактагы ишканалардын финансылык абалын жакшыртуу. Аларда ишмердүүлүгүнүн бардык компоненттерин өнүктүргөн жана реконструкциялаган кайра ордуна келтирүүгө колдонулган финансылык ресурстары пайда болот;

- көп ресурстарды өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк берген ишканалардын инвестициялык жагымдуулугун көбөйтүүгө;

- ишканалардын кадрлар курамын бекемдөөгө, ишканалардын жумушчуларынын квалификациялык деңгээлин жогорулатуу үчүн ресурстар пайда болот, кадрлардын жумушту таштап кетиши азаят;

- кызмат көрсөтүүлөрдүн туруктуулугун жогорулатуу жана алардын сапаттык мүнөздөмөлөрү жогорулайт;

- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторунда мамлекеттик жеке өнөктөштүк (МЖӨ) механизмдеринин өсүшү, өзгөчө керек болгон калктын санынын өсүшү менен байланышы.

7. Божомолдуу социалдык жана экономикалык натыйжаларды баалоо

7.1. Күтүлгөн жыйынтыктар (жөнгө салуу максаттарына жетишүүнүн деңгээли) күнгө

Сунушталган мыйзам долбоорунун кабыл алынышынан оң таасирлер күтүлүүдө. Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгарууну камсыздоочу-субъектердин экономикалык абалынын мыйзам долбоорун кабыл алган мезгилден баштап финансылык жыл бою жакшырышы күтүлөт. Мыйзам долбоорунун калган оң таасирлери жакынкы үч жыл ичинде билинет.

7.2. Экономикага, социалдык секторго жана экологияга карата күтүлгөн таасирлер:

1) Экономикага таасирлери:

Позитивдүү натыйжалар:

Сунушталган мыйзам долбоорун кабыл алууда мамлекеттик бюджеттен кошумча финансылык каражаттар талап кылынбайт.

Эгерде 100% ичүүчү суу менен камсыздоочу жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканаларга экономикалык жактан негизделген тарифтик саясатты киргизсек, анда ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарына тарифтер менен өз наркынын арасындагы тескери айырма жок болот, өздөрүнүн экономикалык абалын жакшыртууга жакындайт; 100% айылдарда ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканалардын өндүрүштүк жана эксплуатациялык чыгашалары жабылат.

Максатка жетүүнүн сапаттык жана сандык көрсөткүчтөрү, максаттуу көрсөткүчтөргө жетишүү:

Сапаттык индикаторлор:

- чарбалык-ичүүчү суу менен камсыздоо үчүн колдонуучуларга берилген ичүүчү суу менен камсыздоо боюнча кызматтардын (тарифтердин) баасын аныктоонун бирдиктүү тартибин коюу;
- ичүүчү суунун коопсуздугу жана сапаты тууралуу абоненттерди керектүү маалыматтар менен убагында камсыздоо;
- ичүүчү суу менен камсыздоо системасы үчүн материалдык зыяндарды төмөндөтүү;
- ичүүчү суу менен камсыздоочу ишкерлер-ташуучулар үчүн банкротко алып келүү тобокелчиликтерин четтетүү;
- ичүүчү сууга эсептик өз наркынан төмөн тарифтерди бекиткендиги үчүн жергиликтүү кеңештин жоопкерчилигин күчөтүү.

Сандык индикаторлор:

- ичүүчү суу менен камсыздоо системасында суунун дебитин көбөйтүү;
- коммерциялык жоготууларды азайтуу;
- тармакта иштеп жаткан ишканалардын финансылык абалын жакшыртуу; аларда финансылык ресурстар пайда болот, аны өз ишмердүүлүгүнүн бардык компоненттеринин өнүгүшүнө жана калыбына келтирүүгө, реконструкциялоого колдонушат;
- көптөгөн ресурстарды алып келүүгө мүмкүнчүлүк бере турган ишканалардын инвестициялык жагымдуулугун көбөйтүү;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторунда Мамлекеттик-жеке өнөктөштүк (МЖӨ) механизмдеринин өсүшү.

Тескери натыйжалар:

Мыйзам долбоорун кабыл алууда тарифтердин бир аз көбөйүшү күтүлөт, бирок бул үй-чарбаларынын жакшынакай абалына чоң таасир этпейт жана кандайдыр бир социалдык курчугандыкты жаратпайт.

Ишкер-суу колдонуучулар учурда тартып жаткан чыгымдардан артык чыгашаларды тартышпайт. Кошуу үчүн бардык чыгымдар, ошондой эле сууну колдонууга жана саркынды сууларды чыгарууга кеткен чыгымдар келишим аркылуу жөнгө салынат. Андан сырткары, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу боюнча көрсөтүлгөн кызматтарга, ишканалардын кызматтарына тарифтер жана баалар антимонополдук саясат боюнча мамлекеттик орган менен макулдашылат жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органы тарабынан бекитилет.

Мамлекеттик органдар тарабынан да кошумча чыгымдар каралган эмес.

2) Социалдык тармактарга таасирлери:

Позитивдүү натыйжалар:

- кадрлардын иштен кетишин төмөндөтөт;
- эмгек мыйзамдарына ылайык кызматкерлердин айлык акысын жана социалдык кепилдиктерди берүү;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторундагы кошумча жумуш орундарын түзүү;

Тескери натыйжалар:

Мыйзам долбоорунун кабыл алынышы социалдык мүнөздөгү тескери кесепеттерге алып келбейт.

3) Экологияга таасирлери:

Позитивдүү натыйжалар:

- суу ресурстарын үнөмдүү пайдалануу;
- ичүүчү сууну камсыздоо булактарында суунун дебитин көбөйтүү;
- агын сууларды тазалоо жана зыянсыздандыруу системасын жакшыртуу;
- техникалык максаттарда тазаланган сууну колдонуу мүмкүнчүлүктөрү.

Тескери натыйжалар:

Мыйзам долбоорун кабыл алууда тескери натыйжалар күтүлбөйт.

7.3. Кызыкдар тараптардын негизги топторуна - жөнгө салуу адресаттарына күтүлгөн таасирлер:

1) Мамлекеттик органдар

Позитивдүү натыйжалар:

- ичүүчү сууну ташуу тармагындагы мамилелерди жөнгө салуу бөлүгүндө, ичүүчү суу боюнча тарифтик саясаттагы кемчиликтерди четтетүү;
- жарандардын саламаттыгынын коопсуздугу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасында экологиялык көйгөйлөрдүн алдын алуу;
- эсептик өз наркынан төмөн тарифтерди бекитүүдө жергиликтүү кеңештин жоопкерчилигин күчөтүү;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында тарифтик саясатты жакшыртуу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасын куруу, реабилитациялоо жана реконструкциялоо.

Тескери натыйжалар:

Мамлекет үчүн тескери натыйжалар болбойт.

2) Ишкерлер

Позитивдүү натыйжалар:

- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу ишканалардын сапатсыз кызматтарды көрсөткөндүгү үчүн жоопкерчилигин жогорулатуу;
- ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу уюмдар тарбынан системаны камсыздоо боюнча финансылууну жакшыртуу.

Мыйзам долбоорунун кабыл алынышы ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруучу ташуучулардын финансылык-экономикалык абалынын жакшырышына көмөк көрсөтөт. Өз кезегинде ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруунун сапатын жакшыртуу, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу инфраструктурасынын калыбына келтирүү жана социалдык оор абалды төмөндөтүү үчүн, ошондой эле ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасын калыбына келтирүүгө **мамлекеттик бюджеттин чыгымдарын азайтууга** шарттар түзүлөт.

Укуктук ченемдик актынын кабыл алынган учурунда, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторун укук-ченемдик жөнгө салуунун булактары тууралуу түшүндүрмөлөрдүн жетишсиздиги, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагындагы тарифтик саясаттын эффективдүү эместигине алып келген ичүүчү сууга негизделген тарифтерди иштеп чыгуу жана коюудагы көйгөйлөр четтетилмек. Калкты жана башка сапаттуу чарбалык-ичүүчү суу жана канализациянын колдонуучуларын камсыздаган уюмдар жана ишканалардын укуктары жана милдеттери аныкталат; ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруунун коопсуздугу, жетиштүүлүгү боюнча сунушталган кызматтардын сапаты, ошондой эле ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу системасынын сакталышы жана анын иштөө мөөнөтү жогорулайт.

Сунушталган мыйзам долбоору ташуучулардын экономикалык туруктуулугун, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарынын сапатын жакшыртуу, тарифтерди бекитүүдө жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары тарабынан коррупциялык тобокелчиликтерди төмөндөтүү маселелерин чечүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Тескери натыйжалары: жок.

3) Калк.

Позитивдүү натыйжалар:

- кызмат көрсөтүүнүн сапатын жакшыртуу;
- суу берүү убактысын көбөйтүү;
- суу ресурстарын эффективдүү бөлүштүрү жана үнөмдөө эсебинен ичүүчү сууга жеткиликтүүлүктү көбөйтүү;
- суу өлчөгүчтөрдү орнотуунун артынан электроэнергияга кеткен чыгымдар жана энергочыгымдарды төмөндөтүү.

Тескери натыйжалар:

Мыйзам долбоору тарифтердин өсүшүнө алып келет, бирок бул анчалык эмес, төмөн көрсөткүч, жана ал социалдык оордуктарга алып барбайт. Өлкө боюнча тарифтердин орточо көрсөткүчү 1000 литр сууга учурдагы 22,61 сомго карата 36,99 сомду түзөт, бул керектөөчүлөр корзинасына анчалык деле таасир этпейт. Көлөмү боюнча салыштырмалуу чыгымдар төмөндөгүдөй:

- коомдук транспорттун кызматтары - 15 сом бир жолку жол акы;
- бир куту сигареттин баасы 70 сом;
- уюлдук байланыштын кызматы 1 мүнөткө 1-3 сом.

Эгер тамак-аштын бирдиги үчүн түрдүү чыгашалар боюнча калктын чыгашаларынын абсолюттук маанисин салыштырсак, өлкө боюнча орточо 1000 литр сууга 14,30 сомго баанын кымбатташы, экономикалык жактан негиздүү жана алгылыктуу болуп эсептелет.

8. Чыгымдарды жана пайдаларды баалоо

8.1. Ишкердиктин субъектилеринин чыгымдарын жана пайдаларын баалоо:

чыгымдар 0 сом;

пайдалар жылына **ондогон миң** сом.

8.2. Мамлекеттик бюджеттин чыгымдарын жана пайдаларын баалоо:

чыгымдар 0 сом;

негизги фонддун амортизациясы жүргүзүлгөндүктөн, жана камсыздоочулар ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу инфраструктурасын өз алдынча кезектеги жана капиталык оңдоолорду жасашкандыгынан, пайдалар көптөгөн суммаларда түшүшү күтүлөт.

9. Ишке ашырылган тобокелчиликтерди баалоо

Мыйзам долбоорун ишке ашыруу процессинде мүмкүн болгон төмөндөгү тобокелчиликтердин жаралышы мүмкүн:

А) Тарифтерди көтөрүүдө жергиликтүү кеңештердин депутаттарынын колдобой коюусу менен байланышкан тобокелчиликтер:

- тобокелчиликти баалоо;

Аталган тобокелчилик жергиликтүү кеңештердин депутаттарынын төмөн кесипкөйлүк потенциалынан жаралышы мүмкүн.

- абалды жеңилдетүү үчүн сунушталган чаралар; аталышы:

Аталган тобокелчиликти жеңилдетүү үчүн Мамкурулуш кабыл алына турган мыйзам долбоору боюнча кеңири маалыматтык компания жүргүзөт.

Б) Эсептөө приборлорун орнотууга финансылык каражаттардын жетишпестиги тобокелчиликтери

- тобокелчиликти баалоо:

Аталган тобокелчилик ташуучулардын кызматтарына өздөрүнүн финансылык каражаттарынын жоктугу менен түшүндүрүлөт.

- абалды жеңилдетүү үчүн сунушталган чаралар; аталышы:

Аталган тобокелчиликти жеңилдетүү үчүн приборлорду 5 жыл ичинде этап-этап менен киргизүү сунушталат.

В) Сектордогу тарифтик жөнгө салуу боюнча тармактык укук-ченемдик актынын жоктугу тобокелчилиги

- тобокелчиликти баалоо:

Аталган тобокелчилик тарифти эсептөөнүн тармактык усулунун жоктугу менен түшүндүрүлөт.

- абалды жеңилдетүү үчүн сунушталган чаралар; аталышы:

Аталган тобокелчиликти жеңилдетүү үчүн Антимонополиянын жөнгө салуу кызматы Мамкурулуш менен биргеликте Кыргыз Республикасынын министрлер Кабинетинин бекитүүсүнө “Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу тармагында табигый монополиянын субъектерин жөнгө салуу жана бааларды түзүү тартиби жөнүндө” Жобону киргизет.

10. Атаандаштыкка таасир этүүнү баалоо

Атаандаштыкка таасир этүү анализи керектелбейт, себеби ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу – табигый монополиянын сферасы. Бирок, мыйзам долбоорунун кабыл алынышы кызмат көрсөткөндөрдүн экономикалык абалынын жакшыртууга аябай жагымдуу таасирлерди көрсөтөт. Бул жагымдуу атаандаштык чөйрөсүн жаратат, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу секторуна жеке инвестициялардын агып келүү мүмкүнчүлүктөрүнө таасир этет.

11. Кызыкдар тараптардын пикири

Кызыкдар тараптардын – жөнгө салуу адресаттарынын ар бир тобу боюнча сунушталган жөнгө салуу жөнүндө пикирлери тууралуу маалымат берүү: позитивдүү-кыскача, тескери пикирлерди – түшүндүрмөлөрү менен:

1) мамлекет:

- позитивдүү;

- тескери;

2) ишкерлер:

- позитивдүү:

Ишкердиктин бардык субъектилери мыйзам долбоорун колдошот.

- тескери:

Ишкердиктин субъектилеринен тескери пикирлер түшкөн жок.

3) калк:

- позитивдүү;

Мыйзам долбоорун кабыл алуу кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жакшыртууга, кошумча жумуш орундарын түзүүгө, суу менен камсыздоо системасын жакшыртууга, суунун дебетин көбөйтүүгө, ичүүчү сууну берүү убактысын узартууга мүмкүнчүлүк берет.

- тескери.

Тарифтердин өсүшү. Жалпысынан калк эгер кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жакшырышына (суу берүүнүн үзгүлтүксүз болушу же убактысынын көбөйтүлүшү, суу колдонуучулардын көп бөлүгүн камтыса, учурунда ондоолор жүргүзүлүп турса жана башка ушул сыяктуулар) алып келе турган болсо, тарифтердин мүмкүн болгон өсүшүнө туура карашат.

12. Сунушталган жөнгө салууну тандоо негиздери

Сунушталган мыйзам долбоору суу менен камсыздоочулардын экономикалык туруктуулугун жакшыртуу маселелерин чечүү, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарынын сапатын жакшыртуу, тарифтерди бекиткенде жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары тарабынан коррупциялык тобокелчиликтердин азайышы сыяктуу маселелерди чечүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Жүргүзүлгөн изилдөөлөрдүн негизинде жумушчу топ жөнгө салуунун варианты катары - «Ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун кабыл алуу өнүгүүнүн азыркы этабында негиздүү жана туура болуп саналат деп эсептейт.

Государственное агентство архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Кабинете Министров Кыргызской Республики

«УТВЕРЖДАЮ»

Директор Государственного агентства
архитектуры, строительства и жилищно-
коммунального хозяйства при Кабинете
Министров Кыргызской Республики

_____ Н.К. Орунтаев

“ ____ ” _____ 2024 год

**АНАЛИЗ РЕГУЛЯТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ
проекта Закона Кыргызской Республики
«О питьевом водоснабжении и водоотведении»**

Бишкек – 2024 год

Основания для разработки:

Проект Закона Кыргызской Республики «О питьевом водоснабжении и водоотведении» разработан согласно распоряжения Правительства Кыргызской Республики от 4 апреля 2022 года №169-р.

Сроки проведения АРВ:

Начало: 15 января 2024 года.

Конец: 15 февраля 2024 года.

Рабочая группа:

Руководитель рабочей группы

Первый заместитель директора Госстроя
Джантелиев С.Э.

Члены рабочей группы:

Директор Департамента развития питьевого водоснабжения и водоотведения (ДРПВВ)
Маматалиев Н.П.

Заведующая отделом правового обеспечения Госстроя
Берембаева М.Т.

Ведущий специалист управления развития питьевого водоснабжения и водоотведения ДРПВВ
Жаанбаев К.А.

Ведущий специалист управления развития питьевого водоснабжения и водоотведения ДРПВВ
Жумадылов А.К.

Заведующая отделом по водным ресурсам Управления водными и земельными ресурсами Министерства природных ресурсов, экологии и технического надзора КР
Жунушева Г.Ш.

Врач по общей гигиене ДПЗиГСЭН
Министерства здравоохранения КР
Сарыева Г.А.

Юрист ОсОО «Маркетинг-Сервис»
Долгих Е.А.

Председатель Объединения юридических лиц
«Кыргызский Альянс по воде и санитарии»
Чойтонбаева А.М.

Эксперт Группы поддержки реформ Европейского банка реконструкции и развития
Исмаилов И.С.

Эксперт по правовым вопросам
Байсаков Б.А.

Контактные данные ответственных лиц:

Жаанбаев К.А. – ведущий специалист управления развития
питьевого водоснабжения и водоотведения ДРПВВ
тел. 0555 44-72-89; e-mail: kutchubai.Jaanbaev@mail.ru

Оглавление

I. Проблемы и основания для изменения регулирования	5
1. Описание проблемы	5
2. Масштаб выявленных проблем	6
3. Основания для изменения регулирования	7
4. Международный опыт	9
II. Описание предлагаемого регулирования	10
5. Цель государственного регулирования	10
5.1. Цель регулирования	11
5.2. Показатели оценки прогресса	11
6. Предлагаемое регулирование	12
7. Оценка вероятных социальных и экономических последствий	13
7.1. Ожидаемая результативность (уровень достижения цели регулирования) на дату	13
7.2. Ожидаемое воздействие на экономику, социальный сектор и экологию:	33
7.3. Ожидаемое воздействие на основные группы заинтересованных сторон – адресатов регулирования:	15
8. Оценка затрат и выгод	16
9. Оценка реализационных рисков	16
10. Оценка воздействия на конкуренцию	17
11. Мнение заинтересованных лиц	17
12. Обоснование выбора предлагаемого регулирования	17
Уведомление о разработке проекта нормативного правового акта	19
Реестр предложений и ответов	23
Приложение 1. Отчет о встрече общественных организаций при встрече АРВ	24

III. Проблемы и основания для изменения регулирования

13. Описание проблемы

С момента принятия Закона Кыргызской Республики «О питьевой воде» прошло достаточно много времени и в нашей стране произошли большие изменения в сфере питьевого водоснабжения и водоотведения. Многие нормы действующего закона стали неактуальными и не применимыми. Закон был ориентирован на сельское питьевое водоснабжение и в настоящее время необходим универсальный закон, регламентирующий отношения питьевого водоснабжения как в сельской, так и в городской местности, а также отношения, связанные с водоотведением.

Имеются противоречия в части обязательств по обеспечению питьевой водой со стороны органов местного самоуправления и поставщиками питьевой воды. Также, имеются противоречия с административным и уголовным законодательством Кыргызской Республики.

Закон обязывает бесперебойную поставку питьевой воды, хотя это не всегда возможно по гидрогеологическим и климатическим условиям в различных регионах. За нарушение данных требований предусматривается обязанность поставщика по возмещению материального ущерба потребителя.

Действующий закон возлагает на поставщиков питьевого водоснабжения ряд обязательств, но не содержит норм, обеспечивающих возможность выполнения данных обязательств со стороны поставщиков. Утверждение тарифов передано в ведение местных кенешей, которые без каких-либо расчетов и обоснований вправе утвердить любой тариф, даже, который ведет к банкротству поставщика. В связи с чем, во всех регионах страны операторы пользуются тарифами, которые ниже себестоимости производства и поставки воды. При этом убытки поставщиков не компенсируются как со стороны местной власти, так и со стороны республиканского бюджета. Это связано с отсутствием норм, обеспечивающих экономическую устойчивость поставщика.

Существующее законодательство создает препятствия для притока частного капитала в сектор питьевого водоснабжения и развития механизма государственно-частного партнерства. Питьевое законодательство не имеет норм, гарантирующих возврат частных инвестиций и экономические механизмы возврата частного капитала.

Договорные отношения между субъектами питьевого водоснабжения тоже недостаточно хорошо регламентированы. Отсутствуют четкие границы ответственности субъектов сектора питьевого водоснабжения.

В республике отсутствует законодательный акт, регламентирующий отношения, связанные с водоотведением и сбросом сточных вод.

В значительной части айылных аймаков тарифы разрабатываются Сельскими общественными объединениями потребителей питьевой воды (далее - СООППВ) и утверждаются местными кенешами ниже расчетной себестоимости, и не исходя из обеспечения качества предоставления услуг или обеспечения экономической стабильности услуги, а исходя из субъективных интересов депутатов местных кенешей.

В связи с утверждением тарифов на питьевую воду ниже расчетной себестоимости, особенно в сельской местности местными кенешами, большинство СООППВ не могут покрыть свои расходы и произвести ремонт имеющихся водопроводов и водных сооружений. Таким образом, многие из них перестают функционировать раньше срока эксплуатации и приходят в негодность. При этом нужно заметить, что при расчете стоимости услуг в структуре тарифов во всех селах не включены амортизационные отчисления.

На сегодняшний день, в целом по республике необходимо построить новые водопроводные сооружения в 657 селах, провести ремонтно-восстановительные работы в 595 селах. В Кыргызской Республике только 16 процентов из 453 айыл окмоту находятся в

состоянии финансовой самообеспеченности и владеют достаточными для развития доходами. А остальные - 84 процентов айыл окмоту выживают за счет дотаций.

Не смотря на проводимые в последние годы интенсивные мероприятия, некоторые вопросы по обеспечению населения питьевой водой до сих пор остаются нерешенными из-за недостаточной финансовой обеспеченности поставщиков питьевой воды и отсутствием нормативного правового акта, регламентирующего порядок определения цен (тарифов) на услуги субъектов хозяйственно-питьевого водоснабжения и водоотведения по обеспечению потребителей питьевой водой.

14. Масштаб выявленных проблем

Основные объекты водопроводно-канализационного хозяйства Кыргызской Республики построены в 60-90-х годах прошлого века, десятки километров сетей и водоводов требуют полной замены или реконструкции. Отсутствие средств на их капитальный ремонт и модернизацию может привести к нарушению бесперебойного снабжения населенных пунктов питьевой водой, а ее качество не будет соответствовать санитарно-гигиеническим требованиям, отвечающим критериям безопасности для человека.

Основные проблемы сектора питьевого водоснабжения и водоотведения:

- 1) неудовлетворительное техническое состояние инфраструктуры;
- 2) негативное финансово-экономическое состояние поставщиков питьевого водоснабжения и водоотведения;
- 3) отсутствие контроля качества питьевой воды;
- 4) недостаточное техническое обслуживание;
- 5) отток кадров и отсутствие квалифицированных специалистов.

Из-за низкой заработной платы, ввиду недостаточности финансовых средств нет возможности выплачивать достойную заработную плату работникам водопроводно-канализационного хозяйства Кыргызской Республики, в связи с чем, продолжается отток высококвалифицированных кадров.

Одними из основных причин текущей ситуации является неудовлетворительное техническое состояние и обслуживание многих систем централизованного хозяйственно-питьевого водоснабжения и водоотведения республики, что не отвечает требованиям устойчивого развития страны, сохранения и укрепления здоровья населения, особенно в сельских населенных пунктах, и вызывает обоснованное недовольство жителей.

Неудовлетворительное техническое состояние систем водоснабжения и водоотведения, в свою очередь, связано с отсутствием финансовых средств на реабилитацию и новое строительство систем водоснабжения, канализации и санитарии, которое обусловлено высоким налоговым бременем предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения.

Анализ деятельности предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения показывает, что из-за ограниченности финансовых средств, низких тарифов, не покрывающих себестоимость отпущенной воды и налогового бремени уплаты вышеуказанных платежей, поставщики питьевой воды (водоканалы, СООППВ) не обладают достаточным финансовым потенциалом для содержания и эксплуатации систем питьевого водоснабжения и водоотведения, а также выплаты кредитных займов по вложенным донорами инвестициям.

Высокие расходы и низкие тарифы питьевой воды и водоотведения ежегодно приводят предприятия водопроводно-канализационного хозяйства к убыткам. Тарифы на питьевую воду являются экономическим механизмом для улучшения состояния предприятий водоснабжения по качественному и своевременному обеспечению населения питьевой водой.

На данный момент из-за дефицита бюджета государство не может полностью произвести реконструкцию систем питьевого водоснабжения и в связи с этим, на

основании соглашений с международными организациями Кабинетом Министров Кыргызской Республики, за счет средств международных организаций проводятся реконструкция и строительство систем питьевого водоснабжения и водоотведения, при этом средства софинансирования республиканского бюджета на очередной финансовый год составляют, как правило, 20-25% от общего объема финансирования. Но, дальнейшее содержание этих систем питьевого водоснабжения полностью возложено на органы местного самоуправления и СООППВ, в свою очередь из-за утверждаемых тарифов ниже расчетной себестоимости органы МСУ и СООППВ не в состоянии полностью решить вышеобозначенные проблемы.

Согласно данным Национального статистического комитета Кыргызской Республики (далее - НСК), не имеют доступа к безопасным источникам питьевой воды 8,9% населения, которые используют воду открытых водоемов, представляющих опасность для здоровья. Около 9% населения используют в качестве источника питьевой воды арыки и родники.

Согласно данным НСК 29,1% населения домохозяйств получает воду из централизованных водопроводных сетей, из водопроводных колонок - 55,4%, из колодцев - 6,6%, из родников - 2,3%, из арыков - 6,6%. Забор питьевой воды (60% семей) производится женщинами, до 14% семей вовлекают детей. При этом пользуются водой, расположенной на расстоянии менее 100 метров от домохозяйств – 44,7%, расположенной на расстоянии более 100 метров от домохозяйств – 55,3%. В целом по республике обеспеченность водопроводом к общей площади жилищного фонда составляет 36,9%.

По данным НСК число централизованных канализационных (водоотводных) сетей составило 96 единиц, в том числе в городах - 53, и селах - 43.

В отдаленных городах и районных центрах доступ к системам водоотведения ежегодно сокращается из-за деградации существующей инфраструктуры. В 2013 году число канализационных сетей составляло 117 единиц, по итогам 2017 года оно сократилось на 21 единицу.

Нерешенной проблемой остается состояние систем и объектов централизованного водоотведения, которыми согласно статистике обеспечены лишь 29,1% населения страны. Для городов этот показатель составляет 64,1%, а в регионах он не превышает 10%. В некоторых населенных пунктах имеются действующие системы водоотведения, но из-за превышения сроков эксплуатации и недостатка капитальных вложений они находятся в состоянии, требующем реабилитации или нового строительства.

Обеспеченность канализацией в сельской местности фактически в 9 раз меньше, чем в городах. При этом в сельской местности только 3% жилых и общественных зданий подключены к системам водоотведения – это школы и медицинские центры и только около 7% жилищного фонда оснащены централизованной канализационной системой. Оборудование жилищного фонда канализацией по итогам 2017 года к общей площади жилищного фонда составило 27,1 %, а доля населения, имеющего устойчивый доступ к канализации, составила 31,3 % от общей численности населения. В большинстве сел отсутствуют системы централизованной канализации.

Таким образом, проблемы в секторе питьевого водоснабжения и водоотведения влияют на широкий спектр сопутствующих сфер таких как экономика, социальный сектор, здоровье населения, экология.

15. Основания для изменения регулирования

Основными причинами, согласно которым необходимо государственное регулирование являются:

- обеспечение водной безопасности Кыргызской Республики;
- снижение загрязнения окружающей среды и вредных сбросов стоков, влияющих на изменение климата;
- развитие рынка частных поставщиков услуг;

- создание условий для экономической устойчивости поставщиков.

Согласно пункта 2 Статьи 16 Конституции Кыргызской Республики: «Земля и природные ресурсы используются как основа жизни и деятельности народа Кыргызской Республики; для сохранения единой экологической системы и устойчивого развития они находятся под контролем и особой охраной государства.»

В соответствии со Статьей 10 Закона Кыргызской Республики «Об общественном здравоохранении»: «Водные объекты должны быть безопасными в эпидемиологическом, радиационном и физико-химическом отношении и соответствовать требованиям технических регламентов и других нормативных правовых актов, утвержденных в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики.»

Согласно Статьи 4. Закона Кыргызской Республики «О естественных монополиях в Кыргызской Республике»:

«Основными принципами при осуществлении государственного регулирования субъектов естественных монополий являются:

1) соблюдение баланса интересов потребителей и субъектов естественных монополий, обеспечивающего доступность оказываемых услуг и надлежащий уровень их качества для потребителей, эффективное функционирование и развитие субъектов естественных монополий;

2) повышение эффективности регулирования, направленного на сокращение в последующем сфер естественных монополий за счет создания условий для развития конкуренции;

3) применение гибкого ценового (тарифного) регулирования субъектов естественных монополий с учетом отраслевых особенностей, масштабов их деятельности, рыночной конъюнктуры, среднесрочных (долгосрочных) макроэкономических и отраслевых прогнозов, а также мер ценового (тарифного) регулирования этих субъектов;

4) введение государственного регулирования в случаях, когда на основании анализа соответствующего внутреннего рынка установлено, что этот рынок находится в состоянии естественной монополии;

5) применение процедур регулирования деятельности субъектов естественных монополий, обеспечивающих независимость принимаемых решений, преемственность, открытость, объективность и прозрачность;

6) снижение барьеров доступа на рынки услуг, в том числе путем обеспечения доступа к услугам, относящимся к сфере естественных монополий;

7) обеспечение соответствия устанавливаемых цен (тарифов) качеству услуг в сфере естественных монополий;

8) создание экономических условий, при которых субъектам естественных монополий выгодно сокращать издержки, внедрять новые технологии, повышать эффективность использования инвестиций;

9) получение экономически обоснованной прибыли;

10) формирование тарифов (цен) на услуги субъектов естественных монополий с учетом надежности и качества оказываемых услуг;

11) осуществление мероприятий по энергоэффективности и экологическим аспектам;

12) защита интересов потребителей, в том числе от различных нарушений субъектами естественных монополий, связанных с применением тарифов (цен) на регулируемые услуги;

13) обязательность заключения субъектами естественных монополий договоров с потребителями на оказание услуг, в отношении которых применяется государственное регулирование, при наличии технической возможности оказать такие услуги;

14) направленность регулирования на конкретный субъект естественной монополии.»

В настоящее время вышеуказанные принципы не соблюдаются, что привело к плачевному состоянию сектора питьевого водоснабжения и водоотведения.

В случае если оставить все как есть, то из-за экономической уязвимости предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения в ближайшие 10 лет мы потеряем более 20 % систем питьевого водоснабжения и водоотведения. Многие предприятия питьевого водоснабжения и водоотведения лишатся персонала и перестанут существовать по причине банкротства.

Банкротство предприятий повлечет увеличение уровня безработицы и увеличение социального бремени государства.

Все это также негативно отразится на местных бюджетах, которые должны будут с каждым годом увеличивать расходы на покрытие убытков предприятий водоснабжения и водоотведения, а также на ремонт и реконструкцию инфраструктуры питьевого водоснабжения и водоотведения.

16. Международный опыт

Нормативно-правовую основу Российской Федерации составляют: Конституция Российской Федерации, Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях, Федеральные законы «О водоснабжении и водоотведении» от 07.12.2011 № 416-ФЗ, «О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения», а также другие федеральные законы и нормативные правовые акты, регулирующие общественные отношения в сфере водоснабжения и водоотведения.

Основными задачами Федерального закона № 416-ФЗ являются охрана здоровья и улучшение качества жизни населения путем обеспечения бесперебойного и качественного водоснабжения и водоотведения, повышения энергетической эффективности путем экономного потребления воды, а также снижения негативного воздействия на водные объекты путем повышения качества очистки сточных вод.

Федеральный закон № 416-ФЗ декларирует государственную политику в сфере водоснабжения и водоотведения, которая должна быть направлена на эффективное привлечение инвестиций в водную отрасль и включает достижение следующих основных целей в области привлечения инвестиций:

- создание условий для привлечения инвестиций в сферу водоснабжения и водоотведения, обеспечение гарантий возврата частных инвестиций;
- обеспечение стабильных и недискриминационных условий для осуществления предпринимательской деятельности в сфере водоснабжения и водоотведения.

В настоящее время водоснабжение во многих странах управляется общественным сектором, то есть государственными или муниципальными предприятиями, так, например, в США общественным сектором управляется 85 %, частным — 15 %, в странах Евросоюза частным сектором управляется лишь 20 %. Таким образом, можно констатировать, что и в экономических развитых странах наряду с эффективно работающими частными компаниями сооружения водопроводно-канализационного хозяйства продолжают успешно эксплуатировать структуры, основанные на общественной собственности.

Федеральный закон № 416-ФЗ устанавливает правила, закрепляет требования по обеспечению водоснабжения и водоотведения в Российской Федерации. Данный нормативный правовой акт предъявляет серьезные требования к предприятиям, осуществляющим сброс в канализацию сточных вод.

Водоснабжение и водоотведение регулируется посредством заключения ряда договоров, которые имеют гражданско-правовую природу.

Правовые основы государственного регулирования тарифов в сфере водоснабжения и водоотведения осуществляются в соответствии с Федеральным законом № 416-ФЗ, Основами ценообразования в сфере водоснабжения и водоотведения и Правилами регулирования тарифов в сфере водоснабжения и водоотведения, а также Методическими указаниями по расчету регулируемых тарифов в сфере водоснабжения и водоотведения.

IV. Описание предлагаемого регулирования

17. Цель государственного регулирования

5.1. Цель регулирования

Целью государственного регулирования является совершенствование норм законодательства Кыргызской Республики в сфере питьевого водоснабжения и водоотведения, восполнение пробелов и устранение коллизий в законодательстве о местном самоуправлении, касающихся разграничения полномочий государственных органов и органов местного самоуправления, исполнительных и представительных органов местного самоуправления.

Задачами регулирования являются:

- обеспечение всеобщего охвата услугами в целях осуществления прав человека на питьевое водоснабжение и водоотведение;
- обеспечение охраны здоровья человека, охраны окружающей среды путем снижения негативного воздействия на водные объекты и повышения качества очистки сточных вод;
- обеспечение рационального использования водных ресурсов;
- предоставление эффективных, оперативных, устойчивых, доступных, надежных и безопасных услуг питьевого водоснабжения и водоотведения;
- повышение качества и эффективности предоставляемых услуг питьевого водоснабжения и водоотведения;
- продвижение роли гражданского общества и частного сектора в предоставлении услуг питьевого водоснабжения и водоотведения;
- стимулирование государственных и частных инвестиций в сектор питьевого водоснабжения и водоотведения.
- установление благоприятной экономической среды для развития питьевого водоснабжения и водоотведения;
- установление государственных гарантий устойчивости питьевого водоснабжения и водоотведения.
- обеспечение и стимулирование экономного потребления воды.

В соответствии с Программой развития систем питьевого водоснабжения и водоотведения населенных пунктов Кыргызской Республики до 2026 года, утвержденной постановлением Правительства Кыргызской Республики от 12 июня 2020 года № 330, устойчивое централизованное обеспечение населения качественной питьевой водой является одним из важнейших факторов снижения уровня бедности населения, залогом повышения его здоровья, одной из основ его благосостояния и создания условий для расширения рынка труда и увеличения продолжительности жизни людей.

Необходимо скорейшее реформирование сектора питьевого водоснабжения и водоотведения и создание условий и стимулов для развития сектора. Кроме того, международные обязательства Кыргызской Республики по избавлению человечества от нищеты и «исцеления» планеты в рамках Целей развития тысячелетия (ЦРТ): Цель 6 «Обеспечение наличия и рационального использования водных ресурсов и санитарии для всех» предусматривает решения следующих задач:

- 6.1 К 2030 году обеспечить всеобщий и равноправный доступ к безопасной и недорогой питьевой воде для всех;
- 6.2 К 2030 году обеспечить всеобщий и равноправный доступ к надлежащим санитарно-гигиеническим средствам и положить конец открытой дефекации, уделяя особое внимание потребностям женщин и девочек и лиц, находящихся в уязвимом положении;
- 6.3 К 2030 году повысить качество воды посредством уменьшения загрязнения, ликвидации сброса отходов и сведения к минимуму выбросов опасных химических

веществ и материалов, сокращения вдвое доли неочищенных сточных вод и значительного увеличения масштабов рециркуляции и безопасного повторного использования сточных вод во всем мире;

– 6.4 К 2030 году существенно повысить эффективность водопользования во всех секторах и обеспечить устойчивый забор и подачу пресной воды для решения проблемы нехватки воды и значительного сокращения числа людей, страдающих от нехватки воды;

– 6.5 К 2030 году обеспечить комплексное управление водными ресурсами на всех уровнях, в том числе при необходимости на основе трансграничного сотрудничества;

– 6.a К 2030 году расширить международное сотрудничество и поддержку в деле укрепления потенциала развивающихся стран в осуществлении деятельности и программ в области водоснабжения и санитарии, включая сбор поверхностного стока, опреснение воды, повышение эффективности водопользования, очистку сточных вод и применение технологий рециркуляции и повторного использования;

– 6.b Поддерживать и укреплять участие местных общин в улучшении водного хозяйства и санитарии.

5.2. Показатели оценки прогресса

Наименование показателя оценки прогресса	Целевое значение	Срок достижения
К 2030 году обеспечить всеобщий и равноправный доступ к безопасной и недорогой питьевой воде для всех	Реконструкция и строительство систем питьевого водоснабжения и водоотведения	2030 год
К 2030 году обеспечить всеобщий и равноправный доступ к надлежащим санитарно-гигиеническим средствам и положить конец открытой дефекации, уделяя особое внимание потребностям женщин и девочек и лиц, находящихся в уязвимом положении	Обеспечить 100 % доступ к питьевой воде для возможности удовлетворения потребностей женщин и девочек и лиц, находящихся в уязвимом положении	2030 год
К 2030 году повысить качество воды посредством уменьшения загрязнения, ликвидации сброса отходов и сведения к минимуму выбросов опасных химических веществ и материалов, сокращения вдвое доли неочищенных сточных вод и значительного увеличения масштабов рециркуляции и безопасного повторного использования сточных вод во всем мире	Ввести механизм контроля, регулирования и обезвреживания выбросов опасных химических веществ и материалов, сокращения вдвое доли неочищенных сточных вод и значительного увеличения масштабов рециркуляции и безопасного повторного использования сточных вод во всем мир	2026 год
К 2030 году существенно повысить эффективность водопользования во всех секторах и обеспечить устойчивый забор и подачу пресной воды для решения	За счет улучшения экономического состояния и внедрения приборов учета повыситься эффективность водопользования	2024 год

проблемы нехватки воды и значительного сокращения числа людей, страдающих от нехватки воды		
К 2030 году обеспечить комплексное управление водными ресурсами на всех уровнях, в том числе при необходимости на основе трансграничного сотрудничества	Принятие Закона Кыргызской Республики «О питьевом водоснабжении и водоотведении», а также проекта Водного кодекса Кыргызской Республики	2024 год
К 2030 году расширить международное сотрудничество и поддержку в деле укрепления потенциала развивающихся стран в осуществлении деятельности и программ	Госстрой усилит работу с международными организациями и странами в вопросах расширения международного сотрудничества и поддержке в деле укрепления потенциала Кыргызской Республики в области водоснабжения и санитарии, включая сбор поверхностного стока, опреснение воды, повышение эффективности водопользования, очистку сточных вод и применение технологий рециркуляции и повторного использования	2026 год
Поддерживать и укреплять участие местных общин в улучшении водного хозяйства и санитарии	Госстрой начнет программу по информированию общественности и обучению специалистов предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения по вопросам улучшения водного хозяйства и санитарии	2024 год

18. Предлагаемое регулирование.

Предлагается принять нормативный правовой акт в виде Закона Кыргызской Республики «О питьевом водоснабжении и водоотведении».

Способ регулирования:

Закон регулирует отношения в сфере питьевого водоснабжения и водоотведения на территории Кыргызской Республики.

Действие Закона распространяется:

- на специализированные организации водоснабжения и водоотведения, обеспечивающие населенные пункты Кыргызской Республики питьевой водой путем централизованного питьевого водоснабжения или с помощью нецентрализованного водоснабжения и предоставляющих услуги по водоотведению;

- на государственные органы и органы местного самоуправления, осуществляющих регулирование, надзор и контроль за качеством питьевой воды, состоянием источников, систем питьевого водоснабжения и водоотведения;

- а также на потребителей питьевой воды и услуг по водоотведению.

Регулятивное воздействие:

Принятие законопроекта будет способствовать:

- более эффективному использованию водных ресурсов путем предотвращения ее расточительного использования через установку приборов учета;
- формированию экономически обоснованного уровня тарифа;
- созданию условий для сохранения стратегических объектов питьевого водоснабжения и водоотведения;
- повышению качества услуг и качества питьевой воды;
- повышению ответственности депутатов местных кенешей при утверждении тарифов;
- исключению практики принятия политизированных тарифов депутатами местных кенешей;
- установлению единого порядка определения стоимости услуг (тарифов) по обеспечению потребителей питьевой водой, предоставляемой для хозяйственно-питьевого водоснабжения;
- устранению рисков банкротства для предпринимателей-поставщиков питьевого водоснабжения;
- увеличению дебита воды в системе питьевого водоснабжения;
- снижению коммерческих потерь;
- улучшению финансового положения предприятий отрасли. У них появятся финансовые ресурсы, которые будут использованы на восстановление, реконструкцию и развитие всех компонентов деятельности;
- увеличению инвестиционной привлекательности предприятий, что позволит заимствовать больше ресурсов;
- укреплению кадрового состава предприятий, снизится текучесть кадров, появятся ресурсы для повышения уровня квалификации работников предприятий;
- повышению устойчивости поставки услуг и повысятся ее качественные характеристики;
- росту механизмов Государственно-частного партнерства (ГЧП) в секторе питьевого водоснабжения и водоотведения, что крайне необходимо в связи с ростом численности населения.

19. Оценка вероятных социальных и экономических последствий

19.1. Ожидаемая результативность (уровень достижения цели регулирования) на дату

Ожидается положительное воздействие от принятия предлагаемого законопроекта. Улучшение экономического состояния субъектов-поставщиков питьевого водоснабжения и водоотведения последует в течение финансового года с момента принятия законопроекта. Остальные положительные воздействия законопроекта проявятся в ближайшие три года.

19.2. Ожидаемое воздействие на экономику, социальный сектор и экологию:

4) воздействие на экономику:

Позитивные последствия:

Принятие предлагаемого законопроекта не требует дополнительных финансовых средств из государственного бюджета.

В случае внедрения экономически обоснованной тарифной политики 100 % предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения приблизятся улучшить свое экономическое положение, исчезнет отрицательная разница между себестоимостью и тарифом на услуги питьевого водоснабжения и водоотведения; в 100 % сел будет

покрытие производственных и эксплуатационных расходов предприятий питьевого водоснабжения.

Достижение целевых показателей, качественные и количественные индикаторы достижения цели:

Качественные индикаторы:

- установление единого порядка определения стоимости услуг (тарифов) по обеспечению потребителей питьевой водой, предоставляемой для хозяйственно-питьевого водоснабжения;
- своевременное обеспечение абонентов необходимой информацией о качестве и безопасности питьевой воды;
- снижение материального ущерба для систем питьевого водоснабжения;
- устранение рисков банкротства для предпринимателей-поставщиков питьевого водоснабжения;
- усиление ответственности местных кенешей за утверждение тарифов ниже расчетной себестоимости на питьевую воду.

Количественные индикаторы:

- увеличение дебита воды в системе питьевого водоснабжения;
- снижение коммерческих потерь;
- улучшение финансового положения предприятий отрасли. У них появятся финансовые ресурсы, которые будут использованы на восстановление, реконструкцию и развитие всех компонентов деятельности;
- увеличение инвестиционной привлекательности предприятий, что позволит заимствовать больше ресурсов;
- рост механизмов ГЧП в секторе питьевого водоснабжения и водоотведения.

Негативные последствия:

Принятие законопроекта повлечет небольшое увеличение тарифа, но это не окажет большого влияния на благосостояние домохозяйств и не повлечет социальной напряженности.

Дополнительных затрат, кроме существующих, предприниматели - водопользователи не понесут. Все затраты на подключение, а также водопользование и водоотведение регламентируются договорами. Помимо этого, тарифы и цены на услуги предприятий, оказывающих услуги по питьевому водоснабжению и водоотведению, согласовываются с государственным органом по антимонопольной политике и утверждаются органом местного самоуправления.

Дополнительных затрат со стороны государственных органов тоже не предусмотрено.

5) воздействие на социальную сферу:

Позитивные последствия:

- снижение оттока кадров;
- оплата труда работников и предоставление социальных гарантий в соответствии с трудовым законодательством;
- создание дополнительных рабочих мест в секторе питьевого водоснабжения и водоотведения.

Негативные последствия:

Принятие законопроекта не повлечет негативных последствий социального характера.

б) воздействие на экологию:

Позитивные последствия:

- экономное использование водных ресурсов;
- увеличение дебита воды в источниках питьевого водоснабжения;
- улучшение системы очистки и обезвреживания сточных вод;
- возможность использования очищенной воды в технических целях.

Негативные последствия:

Негативных последствий принятие законопроекта не повлечет.

19.3. Ожидаемое воздействие на основные группы заинтересованных сторон – адресатов регулирования:

1) Государственные органы

Позитивные последствия:

- устранение пробелов в тарифной политике по питьевой воде, в части регулирования отношений в области поставок питьевой воды;
- безопасность здоровья граждан;
- предупреждение экологических проблем в системе питьевого водоснабжения и водоотведения;
- усиление ответственности местных кенешей при утверждении тарифов ниже расчетной себестоимости;
- улучшение тарифной политики в области питьевого водоснабжения и водоотведения;
- строительство, реабилитация и реконструкция систем питьевого водоснабжения и водоотведения.

Негативные последствия:

Негативных последствий для государства отсутствуют.

2) Предприниматели

Позитивные последствия:

- увеличение ответственности предприятий питьевого водоснабжения и водоотведения за предоставление услуг ненадлежащего качества;
- улучшение финансирования по содержанию систем со стороны организаций питьевого водоснабжения и водоотведения.

Принятие законопроекта будет способствовать улучшению финансово-экономического положения поставщиков питьевого водоснабжения и водоотведения. В свою очередь создадутся условия для улучшения качества питьевого водоснабжения и водоотведения, восстановлению инфраструктуры питьевого водоснабжения и водоотведения, снижению социальной напряженности, а также **уменьшению расходов государственного бюджета** на восстановление системы питьевого водоснабжения и водоотведения.

В случае принятия нормативного правового акта, будут устранены проблемы с разработкой и установлением обоснованных тарифов на питьевую воду, которые приводили к неэффективности тарифной политики в области питьевого водоснабжения и водоотведения, недостаточности пояснения об источниках нормативного правового регулирования сектора питьевого водоснабжения и водоотведения. Будут определять права и обязанности организаций и предприятий, обеспечивающих население и других потребителей качественной хозяйственно-питьевой водой и канализацией; повысят качество предоставляемых услуг по безопасному, достаточному питьевому водоснабжению и водоотведению, а также сохранность и продление работы систем питьевого водоснабжения и водоотведения.

Предлагаемый законопроект будет способствовать решению вопросов улучшения экономической устойчивости поставщиков, улучшению качества услуг питьевого водоснабжения и водоотведения, снижению коррупционных рисков со стороны органов местного самоуправления при утверждении тарифов.

Негативные последствия: отсутствуют.

3) Население.

Позитивные последствия:

- улучшение качества предоставления услуг;
- увеличение времени подачи воды;
 - увеличение доступа к питьевой воде за счет экономии и эффективного распределения водных ресурсов;
 - снижение энергозатрат и затрат на электроэнергию вследствие установления водомеров.

Негативные последствия:

Законопроект предусматривает возможность роста тарифа, но это незначительный показатель и не повлечет социальной напряженности. Средний показатель тарифа по стране составит 36,99 сом при существующем 22.61 сом за 1000 литров воды, при стоимости одного литра бутилированной воды более 20 сом, что незначительно влияет на потребительскую корзину. Сопоставимыми расходами по величине являются расходы на:

- услуги общественного транспорта - 15 сом за один проезд;
- стоимость пачки сигарет 70 сом;
- услуги сотовой связи 1-3 сом за 1 минуту разговора.

Если сравнивать абсолютные значения расходов населения по различным видам расходов за единицу продукции, то повышение стоимости 1000 литров воды в среднем по республике на 14,38 сом является приемлемым и экономически обоснованным.

20. Оценка затрат и выгод

8.1. Оценка затрат и выгод субъектов предпринимательства:

затраты 0 сомов;
 выгоды **десятки тысяч** сомов в год.

8.2. Оценка затрат и выгод государственного бюджета:

затраты 0 сомов;

выгоды будут исчисляться значительными суммами, так как будет осуществляться амортизация основных фондов, и поставщики самостоятельно будут производить текущий и капитальный ремонт инфраструктуры питьевого водоснабжения и водоотведения.

21. Оценка реализационных рисков

В процессе реализации законопроекта возможно возникновение следующих рисков:

А) Риск, связанный с отказом депутатов местных кенешей повышать тариф

- оценка риска:

Данный риск имеет место из-за низкого профессионального потенциала депутатов местных кенешей.

- предлагаемые меры смягчения; наименование:

Для смягчение данного риска Госстрой будет проводить широкую информационную кампанию по принятому законопроекту.

Б) Риск недостаточности финансовых средств на установку приборов учета

- оценка риска:

Данный риск имеет место из-за отсутствия собственных финансовых средств у поставщиков услуг.

- предлагаемые меры смягчения; наименование:

Для смягчение данного риска предлагается поэтапное внедрение приборов учета в течение 5 лет.

В) Риск отсутствия отраслевого нормативного правового акта по тарифному регулированию в секторе

- оценка риска:

Данный риск имеет место из-за отсутствия отраслевой методики расчета тарифа.

- предлагаемые меры смягчения; наименование:

Для смягчения данного риска Служба антимонопольного регулирования совместно с Госстроем разработают и внесут на утверждение в Кабинет Министров Кыргызской Республики Положение о порядке ценообразования и регулирования субъектов естественных монополий в сфере питьевого водоснабжения и водоотведения.

22. Оценка воздействия на конкуренцию

Проведение анализа влияния на конкуренцию не требуется, так как питьевое водоснабжение и водоотведение – это сфера естественной монополии. Но принятие законопроекта окажет очень благоприятное воздействие на улучшения экономического состояния поставщиков услуг. Это повлияет на возможность притока частных инвестиций в сектор питьевого водоснабжения и водоотведения, создание благоприятной конкурентной среды.

23. Мнение заинтересованных лиц

По каждой группе заинтересованных сторон - адресатов регулирования дать информацию относительно их мнения о предложенном регулировании: позитивное - кратко, негативное - с пояснениями:

1) государство:

- позитивное;

- негативное;

2) предприниматели:

- позитивное:

Все субъекты предпринимательства поддерживают законопроект.

- негативное:

Негативных отзывов от субъектов предпринимательства не поступало.

3) население:

- позитивное;

Принятие законопроекта позволит улучшить качество предоставления услуг, создать дополнительные рабочие места, улучшить систему водоснабжения, увеличить дебет воды, увеличить время подачи питьевой воды.

- негативное.

Рост тарифов. В целом население относится положительно на возможный рост тарифов, если это будет способствовать улучшению качества предоставления услуг (бесперебойная или увеличение времени подачи воды, охват большего количества водопользователей, проведение своевременного ремонта и др.).

24. Обоснование выбора предлагаемого регулирования

Предлагаемый законопроект будет способствовать решению вопросов улучшения экономической устойчивости поставщиков, улучшению качества услуг питьевого

водоснабжения и водоотведения, решению экологических и социальных вопросов, снижению коррупционных рисков со стороны органов местного самоуправления при утверждении тарифов.

На основании проведенного исследования рабочая группа считает вариант регулирования - принятие проекта Закона Кыргызской Республики «О питьевом водоснабжении и водоотведении» является обоснованным и верным на данном этапе развития.